Sveriges Lärare

7 februari 2024

Remissvar
Finansdepartementet

Dnr
Fi2023/02375

Sveriges Lärares yttrande över Övergångsrestriktioner – ökat förtroende för offentlig verksamhet (SOU 2023:45)

Sveriges Lärare har valt att avge synpunkter på rubricerad remiss.

Övergripande synpunkter

Sveriges Lärare anser att utredningens förslag är välkommet. Det är inte bara statsråd och statssekreterare som har sådana roller att de behöver omfattas av övergångsrestriktioner till privat verksamhet, utan det finns även andra offentliga befattningshavare i både statlig och kommunal verksamhet, som myndighetschefer och andra höga chefer, som bör omfattas för att myndigheternas oväld ska skyddas.

Sveriges Lärare instämmer i utredningens slutsats att statliga myndighetschefer ska omfattas av övergångsrestriktioner, samtidigt som det i övrigt bör vara upptill arbetsgivaren att göra en bedömning av vilka tjänster som ska omfattas. Vi förutsätter att det främst kommer vara ledande befattningshavare som kommer att omfattas, men saknar en reglering av detsamma.

Därför bör det inte vara ett ensidigt arbetsgivarbeslut om vilka tjänster som ska omfattas, utan vilka tjänster som ska omfattas av övergångsrestriktioner ska förhandlas med det lokala facket. Ett ytterligare skäl som talar för att det inte kan vara ett ensidigt arbetsgivarbeslut om vilka tjänster som ska omfattas är att ”risken för att allmänhetens förtroende för staten skadas” är ett av de tre möjliga rekvisiten för när en restriktion ska få införas. Det finns en risk att detta rekvisit – om arbetsgivaren själv får bestämma– blir extremt vitt och i princip kan träffa samtliga anställda, vilket både vore olämpligt och inte är avsikten. Sveriges Lärare anser det dock vara rimligt att själva beslutet om övergångsrestriktioner för den enskilde medarbetaren inte omfattas av förhandlingsskyldighet i enlighet med medbestämmandelagen.

Det är också rimligt att frågan om övergångsrestriktioner sätts i samband med att en tjänst tillsätts och regleras i anställningsavtalet enligt vad som föreslås. Emellertid saknar Sveriges Lärare en diskussion kring hur personer som idag har tjänster som borde omfattas, ska hanteras.

Sveriges Lärare anser också att den tid som utredningen föreslår för restriktioner för alla utom de som arbetar med försvarsfrågor, sex månader, i vissa fall är för kort. Även andra anställda bör kunna omfattas av upp till tolv månaders restriktioner. Vi känner till fall där övergångar av tjänstemän har gjorts till privata företag över sex månader efter att myndigheter har gjort förvånansvärda yttranden signerade av tjänstemannen i frågor som haft vitalt intresse för företagen. Sveriges Lärare anser emellertid att det normala bör vara sex månaders tid för övergångsrestriktioner men att det i särskilda fall ska kunna förlängas till tolv månader.

En fråga som inte behandlas fullt ut i betänkandet utan kvarstår att lösa är försäkringar och pensioner. Så länge övergångsrestriktionerna inträffar under uppsägningstiden, det som i betänkandet kallas för cooling-off-period och som i många fall lär vara större delen av tiden med restriktioner, är det inget problem. Men för tidsperioder utanför det, när den före detta anställde får övergångsersättning utanför anställningen, bör samma försäkringsskydd och pensionsvillkor utgå som hen hade under sin anställning.

Det finns en slags semi-offentliga organisationer som inte diskuteras i betänkandet, som Sveriges kommuner och regioner, Sveriges universitets- och högskoleförbund och Sveriges allmännytta. De som arbetar där kan i samma utsträckning, som de som jobbar i de verksamheter som de företräder som intresseorganisationer, anses ha tjänster där övergångar till privat sektor kan medföra intressekonflikter. Det vore därför inte orimligt om även dessa omfattades av regleringen av övergångsrestriktioner.

Sveriges Lärare anser att arbetsgivaren bör pröva frågan om övergångsrestriktioner så snabbt som möjligt, men ser att viss handläggningstid måste ges. Den föreslagna tiden om tre veckor efter att arbetsgivaren fått en fullständig anmälan förefaller därför vara rimligt avvägd. Emellertid måste det på något sätt tydligt framgå vad som är en tillräckligt fullständig anmälan, till exempel genom att det tillhandahålls formulär, så det blir enkelt för den anställde att göra en komplett anmälan. Annars är risken stor att hela processen förskjuts genom att arbetsgivaren återkommer med nya krav på vad för underlag som behövs. Ett sådant agerande från arbetsgivaren måste beivras, till exempel genom att den endast ska kunna få kräva komplettering en gång där arbetsgivaren tydligt ska ange vilka uppgifter som det ska kompletteras med.

Stockholm, 7 februari, 2024
Sveriges Lärare

Åsa Fahlén
Förbundsordförande

Johan Ernestam
Utredare